

Barłomiej Najtkowski

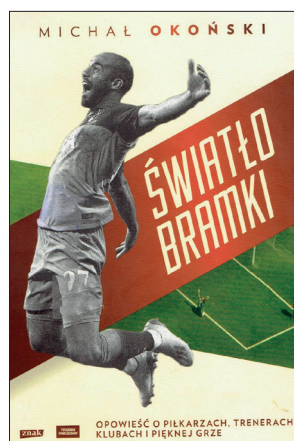
(Poznań)

<https://orcid.org/0000-0002-7606-361X>

KSIĄŻKA PIŁKARSKA DLA WYMAGAJĄCYCH

Michał Okoński, Światło bramki, Wydawnictwo Znak, Kraków 2021, ss. 380.

Napisana przez Michała Okońskiego książka „Światło bramki” jest wyrazem miłości autora do piłki nożnej. Okoński, który sam o sobie mówi, że w kibicowaniu obca mu jest plemienność¹ rozumiana jako zapalczywość i agresja, jest kibicem-inteligentem, który dokłada starań, by o futbolu mówiło się jak o kulturze wysokiej². Jego książka to dowód, że o piłce nie musimy czytać tylko w kontekście wyników czy goli. Okoński proponuje czytelnikowi coś więcej.

* * *

Książka składa się z czterech części. W pierwszej autor skupia się na rozważaniach o najważniejszych piłkarzach w historii futbolu.

¹ Chodacka 2021.

² W trakcie Euro 2020/21 przekonywał, że piłka nożna jest dla inteligentów. Wiśniowska 2021.

CRUYFF – BUNTOWNIK Z HOLANDII

Na początku Okoński składa pośmiertny hołd Johanowi Cruyffowi, a potem, przenosząc się do współczesności, pisze o Cruyffie jako ikonie kultury masowej porównywalnej do Johna Lennona czy Rembrandta.

Od pierwszych stron uderza erudycja autora. Jasne jest, że Okoński jest wytrawnym czytelnikiem nieograniczającym się do pozycji bezpośrednio potrzebnych do napisania książki, nad którą akurat pracuje. Dziennikarz „Tygodnika Powszechnego” kiedyś nawet stwierdził, że być może ciekawsze od oglądania futbolu jest czytanie o nim³.

Czytamy o Cruyffie jako urodzonym buntowniku, który zawsze musiał postawić na swoim. Dowiadujemy się, że Holendrzy postrzegali przestrzeń boiska inaczej niż przedstawiciele innych nacji – ciągle szukanie i wypełnianie luk stało się ich znakiem rozpoznawczym. Autor dywaguje także, dłaczego według Pepa Guardioli Cruyff wznosił katedrę futbolową i stał się nauczycielem czy wręcz profesorem w dziedzinie gry w piłkę nożną. Książka zaczyna się zatem od historii człowieka wyrazistego i kontrowersyjnego, genialnego piłkarza i niezrównanego wizjonera. Trudno o lepsze otwarcie.

AUTODESTRUKCJA MARADONY

Okoński omawia także historię Diego Maradony i jego drogę do samozatrącenia. Analiza tej postaci uwzględnia obraz Argentyny z jej umiłowaniem *pibe*, chłopaka z marginesu, który na przekór wszystkim zuchwale zmierza do celu. Dowiadujemy się, co *viveza*, czyli chytryść, może dać biedakom, którzy postawili na futbol. *Cabecita negra* to kolejne określenie ważne dla zrozumienia pochodzenia Maradony. „Czarna główka” to określenie potomka włoskich imigrantów i Guaranich, rdzennych wyrobników z najniższych warstw społeczeństwa. Jest też naturalnie o ręce Boga, słynnym gołu strzelonym Anglii na Mundialu w Meksyku.

MESSI I RONALDO

Skoro mowa o Maradonie, musi być i Lionel Messi. Choć historia Messiego jest mi dobrze znana, dzięki Okońskiemu dowiedziałem się, co łączy La Pulgę (Pchłę) z Mozartem i czym jest sakralny punkt zero, od którego zaczął się nowy etap w dziejach futbolu.

³ Trela 2020.

Argentyńczykowi jak cień towarzyszy z kolei Cristiano Ronaldo. W jego przypadku Okoński pisze sporo o obsesji doskonałości i narcystycznym usposobieniu.

TRAUMA MAŁEGO KUBY

Poruszająca jest historia Jakuba Błaszczykowskiego. Lektura fragmentów jemu poświęconym pozwala docenić hart ducha piłkarza w kontekście traumy, jaką przeżył w dzieciństwie. Poznajemy reakcję Błaszczykowskiego na bestialstwo ojca, który zabił jego matkę. Syn po latach mu wybaczył. Początkowo jednak zamknął się w sobie, wdawał się w bójkę, był wytykany przez rówieśników. Wszystko to nie mogło pozostać bez wpływu na jego rozwój psychofizyczny. W tych trudnych latach nieoceniona okazała się babcia przyszłego piłkarza.

Rozdział poświęcony Jakubowi Błaszczykowskiemu ma charakter historii osobistej. Daje wgląd w emocje bohatera, towarzyszy mu, gdy wspomina matkę, pokazuje, jak empatycznym jest człowiekiem, jak osobiście wspiera na przykład terminalnie chore dzieci. Książka porusza też wątek religii katolickiej, która dawała Błaszczykowskiemu siłę i pomagała wytrwać.

* * *

Część druga książki została poświęcona trenerom piłkarskim. Okoński, dokonując ich wyboru, uwzględnił ich osobowość, sposób bycia oraz siłę oddziaływania na innych.

INNOWATOR Z KATALONII

Dowiadujemy się z niej dlaczego Pep Guardiola swego czasu był określany jako „Pietruszka”, jak potoczyła się jego kariera piłkarska i przede wszystkim jakie piętno odcisnęła na futbolu jako trener. Ciekawa jest przytoczona dyskusja z Marcelo Bielsą. Argentyńczyk odradzał Guardioli trenowanie, ale Katalończyk był zdeterminowany na tyle, że nie dał się od tego odwieść.

Pisząc o Guardioli, nie można nie wspomnieć o tiki tace (czyli filozofii gry w piłkę polegającej na długim posiadaniu piłki, wymienności pozycji i wysokim pressingu) oraz innych koncepcjach tego szkoleniowca. Okoński przedstawia to w interesujący sposób. Wątek rozmowy Guardioli z Garrim Kasparowem to dodatkowy smaczek pokazujący jego niebanalne metody samodoskonalenia.

Autor prowadzi nas przez kolejne etapy kariery trenera z Katalonii, czyniąc to za pomocą... biblijnych metafor. Pisze, że Guardiola w FC Barcelonie był ewangelistą, a w Bayernie Monachium starotestamentowym prorokiem.

BIELSA, WENGER I KLOPP

Pisząc o Marcelo Bielsie, Okoński nawiązuje do Borgesa i portretuje filozofię Argentyńczyka jako piękną utopię. Autor wspomina również charakterystyczne zachowania trenera, jak choćby... kucanie podczas meczów. Mowa jest też o jego obsesji na punkcie analizowania futbolowych niuansów, oraz o tym, że choć osiągnął stosunkowo mało, nadal inspiruje innych.

Arsène'a Wengera, który dokonał rewolucji w Arsenalu, Okoński przedstawia jako filozofa sportu, który – mimo porażek w ostatnich latach w Londynie – jest postacią niezwykle zasłużoną dla tej drużyny. Był też uosobieniem długowieczności na ławce trenerskiej. Pracował w jednym klubie ponad 20 lat.

Jürgena Kloppa poznajemy jako trenera, który w futbolu widzi potrzebę tworzenia wspólnoty, pogłębiania więzi z kibicami (tak działa obecnie jako trener Liverpoolu FC). Niemiec uważa, że solidarność jest fundamentalną wartością. Wiąże się to z jego lewicowymi preferencjami politycznymi i ideą „socjalistycznego” etosu klubu.

Na koniec autor zostawił fragment o José Mourinho, trenerze kontrowersyjnym, polaryzującym świat futbolu.

* * *

KIBICOWSKIE PRZEŻYCIA

Trzecia część książki jest najbardziej osobista. Autor opisuje, jak zaczęło się jego kibicowanie Tottenhamowi. Bawiła go, a zarazem intrygowała... nazwa klubu, którą sobie sylabizował jako „to ten cham”.

Okoński zauważa, że kibicowanie Tottenhamowi oznacza regularne przeżywanie rozczarowań, z czym trudno się nie zgodzić. A przyczyny porażek mogą być nieoczywiste, jak na przykład... zbiorowe zatrucie lasagną.

Piłka nożna często wywołuje w kibicach sentymentalność. W rozważaniach Okońskiego można znaleźć wspomnienie White Hart Lane, starego stadionu Tottenhamu, który pozostał w pamięci fanów.

Okoński sporo miejsca poświęca drużynie Mauricio Pochettino, omawiając sezon, w którym Tottenham doszedł do finału Ligi Mistrzów, przegrywając w Madrycie z Liverpoolem. Udało mu się nawet spotkać z trenerem, ale po meczu znowu pojawiło się dojmujące wrażenie, że nad jego klubem ciąży fatum. Okoński nie jest też optymistą co do przyszłości Tottenhamu...

* * *

KOŃCOWE REFLEKSJE

Ostatnia część książki to zbiór refleksji autora, który uwypukla złożoność i wielowymiarowość dyscypliny. Zauważa też i chwali nowy trend – od jakiegoś czasu pisze się o piłce nożnej więcej i bardziej analitycznie mimo niechęci intelektualistów do tego sportu.

Zaletą książki jest uporządkowanie wątków, spójność rozdziałów, szeroki zakres tematyczny, wybór opisywanych postaci i próba wykazania, że futbol to nie tylko prosta gra. Michał Okoński opowiada o futbolu z pasją i erudycją.

Książka na pewno zainteresuje każdego ambitnego czytelnika, który futbol traktuje jak nieodłączną część swojego życia. Można by zarzucić Okońskiemu posługiwanie się patetyczną retoryką i nadużywanie wyszukanych fraz, rzecz jednak w tym, że nie służą one autorowi do „efekciarstwa”, lecz mają na celu wyłącznie lepsze zrozumienie fenomenu opisywanych przez niego piłkarzy i trenerów.

Bibliografia

- Chodacka A. 2021, Michał Okoński: Outsider chory na futbol [online]. Interia.pl [dostęp: 2021-09-26]. Dostępny w Internecie: <<https://kobieta.interia.pl/gwiazdy/news-michal-okonski-outsider-chory-na-futbol,nId,1022423>>.
- Wiśniowska J. 2021, Czy polskiemu inteligentowi wypada oglądać piłkę nożną? [online]. Krytyka Polityczna [dostęp: 2021-09-27]. Dostępny w Internecie: <<https://krytykapolityczna.pl/swiat/okonski-wisniowska-wywiad-euro2020/>>.
- Trela M. 2020, Z nogą w głowie. Jeszcze raz przeżyć zachwyty nad zielenią boiska [online]. Newonce.net [dostęp: 2022-12-02]. Dostępny w Internecie: <<https://newonce.net/artukul/z-noga-w-glowie-jeszcze-raz-przezyc-zachwyty-nad-zielenia-boiska>>.